

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора,
МЕЛЬНИКА СТЕПАНА ІВАНОВИЧА

на дисертацію **КОРБУТА СЕРГІЯ АНДРІЙОВИЧА**

на тему «Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів» подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації

Дисертаційна робота Корбут С. А. за обраною тематикою, зокрема щодо забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів, характеризується високим рівнем актуальності, що зумовлено сукупністю взаємопов'язаних теоретичних, методичних і прикладних чинників. Вони формують сучасний контекст функціонування будівельних підприємств України та об'єктивно зумовлюють необхідність оновлення наукових підходів до забезпечення економічної безпеки як важливої передумови їх стійкості, адаптивності, безперервності діяльності та стратегічного розвитку.

У сучасних умовах функціонування національної економіки суттєво ускладнюється безпекове середовище діяльності підприємств. Повномасштабна війна, макроекономічна нестабільність, інфляційний тиск, енергетичні ризики, формують нову структуру загроз для суб'єктів господарювання. Особливо відчутним такий вплив є для підприємств будівельної галузі, діяльність яких безпосередньо залежить від стабільності попиту, доступності фінансових ресурсів, вартості матеріалів, інвестиційної активності, державного регулювання та стану інфраструктурного розвитку.

Актуальність теми посилюється тим, що глобальні виклики дедалі частіше трансформуються у конкретні загрози діяльності підприємств через поєднання зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників. Для будівельних підприємств такими викликами є регуляторно-кліматичні зміни, ресурсно-логістичні обмеження, фінансово-інвестиційна нестабільність, кадровий дефіцит, технологічно-операційні проблеми, а також необхідність адаптації до нових вимог цифровізації, енергоефективності, ESG-орієнтирів та екологічного

регулювання. За таких умов традиційні підходи до управління, орієнтовані переважно на реагування після виникнення проблем, не забезпечують належного рівня стійкості підприємств.

Окрім того, актуальність теми визначається стратегічною роллю будівельної галузі у процесах повоєнного відновлення України. Саме будівельні підприємства мають забезпечувати відбудову зруйнованої житлової, соціальної, виробничої, транспортної та критичної інфраструктури. Водночас їх здатність виконувати цю функцію залежить від рівня економічної безпеки, фінансової стійкості, ресурсної забезпеченості, організаційної гнучкості та якості управлінських рішень. Тому дослідження механізмів забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі має важливе значення не лише для окремих суб'єктів господарювання, а й для економічного відновлення держави загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету в межах науково-дослідної теми «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства» з номером державної реєстрації 0125U003350. Тематика дисертації безпосередньо відповідає змісту зазначеної науково-дослідної роботи, оскільки спрямована на поглиблення теоретичних положень, удосконалення науково-методичного інструментарію та розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах дії глобальних і локальних викликів. Особистий внесок Корбута С. А. у виконання науково-дослідної теми полягає у розробленні науково-методичного підходу до діагностування спроможності підприємства забезпечувати економічну безпеку в умовах глобальних та локальних викликів.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни

Наукові положення та результати, представлені в дисертаційній роботі Корбут С.А. «Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах

глобальних викликів», характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, що забезпечується логічною побудовою дослідження, послідовним розкриттям теоретичних, методичних і прикладних аспектів обраної проблематики, а також використанням сучасного методологічного інструментарію менеджменту та економічної безпекології. Дисертаційна робота спрямована на вирішення актуального наукового завдання, що полягає у розробленні теоретичних, науково-методичних і практичних основ забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів.

Обґрунтованість отриманих результатів підтверджується системним характером дослідження, у межах якого послідовно розглянуто сутність глобальних викликів та їх вплив на підприємства будівельної галузі, сучасні управлінські підходи до забезпечення економічної безпеки підприємств, а також особливості управління будівельними підприємствами з позиції економічної безпеки. Важливим є те, що автор не обмежується загальнотеоретичним аналізом, а розкриває причинно-наслідковий зв'язок між глобальними й локальними викликами, проблемами функціонування підприємств, формуванням загроз та наслідками їх реалізації. Такий підхід дозволяє розглядати економічну безпеку підприємства не як статичний стан, а як результат цілеспрямованого управлінського впливу на процеси попередження негативних змін.

Методологічну основу дисертації становлять положення теорії управління, теорії організації, економічної безпекології мікрорівня, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем функціонування будівельних підприємств, впливу глобальних і локальних викликів та забезпечення економічної безпеки. Достовірність висновків підсилюється використанням широкого спектра методів дослідження, зокрема аналізу і синтезу, дедуктивного методу, системного підходу, логічного узагальнення, проблемного аналізу, компаративного аналізу, монографічного аналізу, контекстуального, функціонального, системно-функціонального та структурно-функціонального підходів, індексного методу, аналізу часових рядів, експертного оцінювання, системно-структурного та процесного моделювання .

Вагомим підтвердженням наукової обґрунтованості результатів є те, що автором здійснено аналіз трансформацій зовнішнього середовища та розвитку будівельної галузі України в умовах глобальних і локальних викликів. У роботі доведено, що сучасні тенденції розвитку будівельної галузі свідчать про зниження загальної стійкості підприємств до впливу шоківих явищ, що проявляється у спаді обсягів виробленої продукції, зміні структури замовлень, зростанні собівартості та падінні платоспроможного попиту. Така аналітична база дала змогу автору обґрунтувати необхідність розроблення нових підходів до нівелювання загроз та формування дієвих управлінських механізмів забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств.

Наукова новизна дисертаційної роботи є послідовною, внутрішньо узгодженою та такою, що логічно випливає з поставленої мети, завдань і результатів дослідження. До найбільш вагомих результатів, що характеризують новизну роботи, належить розроблення моделі вибору інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів. Особливістю цієї моделі є використання логістичної регресії, регуляризації та максимінної стратегії як підходу до протидії загрозам через вибір оптимального набору управлінських інструментів. Це дозволяє не лише діагностувати стан економічної безпеки, а й формувати обґрунтовані рішення щодо доцільності застосування конкретних управлінських інструментів у межах діяльності будівельного підприємства.

Заслужує на позитивну оцінку удосконалення механізму забезпечення економічної безпеки підприємства будівельної галузі в умовах глобальних викликів. Його відмінність полягає у створенні та підтримці організаційно-управлінського середовища, що дозволяє перейти від реактивного реагування на загрози до проактивного управління стійкістю підприємства. Важливим є те, що механізм орієнтований на раннє переривання причинно-наслідкового ланцюга трансформації викликів у загрози, що має суттєве значення для підприємств будівельної галузі, які функціонують в умовах нестабільного попиту, ресурсних обмежень, кадрових проблем і високих безпекових ризиків.

Наукову цінність має також удосконалення науково-методичного підходу до діагностики спроможності підприємств будівельної галузі забезпечувати

економічну безпеку. На відміну від підходів, що зосереджуються переважно на фінансових показниках, запропонований підхід поєднує фінансово-економічний та управлінський контури, що дає змогу комплексно оцінювати не лише ресурсну здатність підприємства протистояти викликам, а й його організаційно-процесну готовність до виявлення загроз, моніторингу, раннього попередження, управління змінами та підтримання безперервності діяльності.

Окремої уваги заслуговує удосконалення категоріального апарату економічної безпекології щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства». У дисертації економічну безпеку підприємства запропоновано розглядати як відсутність або дуже низьку ймовірність змін негативного характеру в системі «підприємство» або в її функціонуванні, що є результатом реалізації загроз, які можуть погіршити стан підприємства або результати його діяльності. Така інтерпретація дозволяє акцентувати увагу не лише на стані захищеності, а й на попередженні негативних змін у складній системі підприємства, що є важливим для подальшого розвитку теорії економічної безпеки.

Подальшого розвитку в дисертації набули положення щодо архітекtonіки відносин, взаємодії та комунікацій структурних підрозділів підприємства у процесі ухвалення та виконання управлінських рішень, спрямованих на забезпечення економічної безпеки. Запропонований підхід передбачає використання домінуючого критерію безпекозабезпечувальної концепції управління підприємством, що дозволяє інтегрувати економічну безпеку у систему загальносистемних функцій підприємства, зокрема виробництво, обслуговування виробництва, управління, відтворення капіталу та безпекозабезпечувальну діяльність.

Достовірність і практична значущість наукових результатів підтверджуються також публікаційною активністю здобувача та апробацією основних положень дисертації. Результати дослідження відображені у наукових публікаціях, зокрема у фахових виданнях, а також представлені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Таким чином, наукові результати дисертаційної роботи Корбути С. А. є достатньо обґрунтованими і достовірними. Представлені в роботі теоретичні

положення, методичні підходи, механізм і модель вибору інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі є внутрішньо узгодженими, логічно пов'язаними між собою та спрямованими на вирішення актуального науково-прикладного завдання. У межах дисертаційної роботи поставлене наукове завдання виконано, а здобувач продемонстрував належний рівень володіння методологією наукового дослідження, здатність до теоретичного узагальнення, методичного моделювання та формування практично значущих управлінських рішень у сфері забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності

За своїм змістом дисертаційна робота Корбута С. А. «Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів» відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та спеціальності 073 «Менеджмент». Зміст дисертації узгоджується з предметним полем менеджменту, оскільки охоплює питання управлінського забезпечення економічної безпеки, формування організаційно-управлінського механізму, діагностування спроможності підприємств протистояти викликам, а також вибору інструментів управлінського впливу на рівні підприємств будівельної галузі.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею, що має логічну структуру, внутрішню змістову єдність і послідовність викладення матеріалу. У першому розділі розкрито теоретичні основи та управлінські підходи до забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі; у другому – здійснено аналіз трансформацій зовнішнього середовища, впливу глобальних і локальних викликів на економічні процеси та розвиток будівельної галузі; у третьому – сформовано архітектуру механізму та інструментальне забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі. Така структура відповідає логіці наукового дослідження: від теоретичного обґрунтування проблеми – до аналітичної діагностики та розроблення прикладних управлінських рішень.

Робота свідчить про наявність особистого внеску здобувача у розвиток наукових положень менеджменту та економічної безпекології мікрорівня. До найбільш вагомих результатів дисертації належать: розроблення моделі вибору інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів; удосконалення механізму забезпечення економічної безпеки підприємства будівельної галузі; удосконалення науково-методичного підходу до діагностики спроможності підприємств забезпечувати економічну безпеку; розвиток категоріального апарату безпекології щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства»; формування архітектоніки відносин, взаємодії та комунікацій структурних підрозділів підприємства у процесі ухвалення та виконання управлінських рішень, спрямованих на забезпечення економічної безпеки.

За результатами ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи можна зробити висновок, що вона є самостійним науковим дослідженням, виконаним із дотриманням принципів академічної доброчесності. Використані у роботі наукові положення, ідеї та результати інших авторів мають належне посилання на відповідні джерела. Ознак фальсифікації, фабрикації, академічного плагіату чи некоректного запозичення не виявлено.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертаційної роботи висвітлено у 9 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, що індексуються і реферуються в наукометричних та інформаційних базах, зокрема Index Copernicus, Google Scholar; 4 праці апробаційного характеру, опубліковані за результатами участі у міжнародних науково-практичних конференціях та наукових форумах.

У процесі підготовки дисертаційної роботи автором дотримано вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо

необхідної кількості наукових праць, у яких викладено основні результати дисертаційного дослідження.

Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі «Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів», повністю оприлюднені у наукових публікаціях здобувача, пройшли апробацію в науковому середовищі та відповідають вимогам щодо висвітлення основних результатів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Дискусійні положення та зауваження

В цілому позитивно оцінюючи дисертацію Корбута С. А., необхідно також вказати на дискусійні положення та зауваження:

1. На рисунку 1.3 автор наводить особливості діяльності будівельних підприємств, акцентуючи увагу на нормативно-правових аспектах їх функціонування та певних передумовах їх діяльності пов'язаних із ресурсним забезпеченням та взаємодією з стейкхолдерами, однак недостатньо висвітлений вплив війни на такі підприємства, що безпосередньо впливає на різні аспекти життєдіяльності всіх підприємств України.

2. На с. 52 дисертації автор приділяє увагу імперативними дефініціями захисного підходу у дослідженні економічної безпеки підприємства, якими є «загроза», «захист», «захищеність», і на думку автора, вони пов'язані в такий спосіб: спочатку виявляється загроза, що виникла, потім виконуються дії із захисту підприємства або його діяльності, результатом чого є поява в підприємства такої характеристики як захищеність. Однак, доцільно було б визначити також і місце таких понять як «ризик» і «небезпека», оскільки у безпекології більшість науковців у дослідженнях ними оперують.

3. На с. 80 у таблиці 1.10 автор наводить розподіл підготовки управлінських рішень щодо загальносистемної функцій виробництва системи «будівельне підприємство» за загальними функціями управління, на прикладі маркетингової підсистеми, однак не зрозуміло чому саме така підсистема стала прикладом для пояснення особливостей такого розподілу.

4. Дисертант вдало використовує значний обсяг аналітичної та статистичної інформації, яка надає можливість комплексно досягнути масштаби відповідних економічних процесів та явищ. Однак потребує більш ґрунтовного пояснення доцільність представлення на рисунку 2.3 динаміки реального ВВП України у порівнянні з ОЕСР та групою референтних країн за 2010 – 2024 рр.

5. Автор на с.153 наводить архітектуру механізму забезпечення економічної безпеки підприємства будівельної галузі в умовах глобальних викликів, при цьому зазначає, що такий підхід дозволяє перейти від фрагментарного реагування на виклики та загрози до проактивного управління стійкістю підприємства в умовах глобальних та локальних викликів. Потребує додаткової аргументації, чому саме проактивне управління стійкістю визначено одним з основних результатів впровадження такого механізму.

Наведені дискусійні положення і зауваження не зменшують вагомості результатів дослідження та загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Корбута С. А.

Загальний висновок

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Корбута С. А. на тему «Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів» виконана на належному науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому отримано теоретичні, науково-методичні та практичні результати, що в сукупності розв'язують актуальне наукове завдання щодо забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі в умовах посилення глобальних і локальних викликів.

Дисертаційна робота характеризується актуальністю обраної теми, логічною структурою, достатнім рівнем наукової новизни та практичною спрямованістю одержаних результатів. Отримані результати мають як наукове, так і прикладне значення, оскільки можуть бути використані у практичній діяльності підприємств будівельної галузі для підвищення їх стійкості, адаптивності та здатності протидіяти загрозам зовнішнього середовища.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичним значенням і практичною цінністю дисертаційна робота «Економічна безпека підприємств будівельної галузі в умовах глобальних викликів» відповідає вимогам чинного законодавства України, зокрема вимогам, передбаченим пунктами 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а також вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Здобувач Корбут С.А. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

Заступник декана факультету № 2
з освітньої та науково-дослідної діяльності
Львівського державного університету
внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
д.е.н., професор

Степан МЕЛЬНИК

